

Biblioth. Viciensis Sch. Dioc.

S O K T É L E.

1566

53. Szám. Béts. Julius 2-dikán. (1) 1833

Emlékeztető Jegyzetek.

J u n i u s.

29 Jun. — 1440. Ország gyűlés Fejerváratt. — 1543. Baso Murány igazságtalan ura (magyar Raubritter) tzingosival zsvány tsapattal megszállá 's kirablá a' Lapidis Refugii nevű monostort, (Erős védmonostor volt ez Lethon hegyén Csavnik 's Lötse között; kik 1242 ide rejtöztek, a' magyarhont pusztító tatárpallost elkerülték; méltán neveztetett menedék könc.) — 1552. Achomét török nagy vezér seregével 36 nagy 's sok apróbb sudár 'agyúkkal átkel a' Dunán 's a' Tiszán Temesvár megvételeére. — 1830. Algier. A' tábor a' tsászár vár felé indul, 's egy nagy puskaportárt repít a' levegőbe.

30 Jun. — 1784. Ö Fels. Ferentz először jö maBétsbe Florenzből. — 1792 † Baró Petrás generál (Jószágai Kassa táján). Következő sírírását maga készíté:

Hoc Sibi

Ernesto Petrás Generali

In vita sua animalí

Fecit parum boni parum mali

Ex juventute nimis liberali

Vixit in senectute claustrali

Sed nulli debitor mortali

Ex voluntate speciali

Mortuus in hospitali

Sepultus in sacco normali

In tempore aestivali

Anno Xti 1792

Anno Aetatis 84.

Sit tibi terra levis!

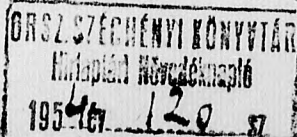
J u l i u s.

1 Jul. — 1618. Második Ferdinánd koronázása Posonyban. — 1809. Napoleon főhadiszállása Lobau szigetében.

2 Jul. — 1809. A' Frantziák elfoglalják az úgy nevezett Malom-szigetet Béts mellett.

Toldalék a' M. Kurírhoz.

53 (1)

Tekintetes Kováts János Úrnak, az Eperiesi köz-
hasznú Bibliothéka alapítójának neve napjára.

Junius 24-kén 1833-ban.

Nints ember, ki nem hijános,
Legyen Péter-Pál, vagy János;
De azért nem általános
Ez, mert kétféle a' János.

Az egyik a' Keresztelő,
'S bár mást vízzel keresztel ő;
De ha sok az őt tisztelő
Barátja, — borral áll elő.

A' másik Evangélista
János, de nem Simonista,
'S akár Jó'si akár Pista
Amazt hirdeti *à vista*.

Jánost, kinek neve napját
Má üljük, 's Apolló Papját
Kérjük, levéve kalapját,
Nyissa meg áldási tsapját.

'S mivel ez a' Keresztelő
Jótétekekkel megyen elő,
'S Tudományokra nevel ő
Sok ifjat, — mint volt Nevelő :

Terjessze éltét sokára
Édes hazánknak javára
Az ég, 's itt hálá oltára
Emeltessék jutalmára.

Érdem oszlop ditsőitsen
Örökre, 's ez melegítsen
Szép példád követésére
Mást is, nevednek dízére :

Így nem lehet Kováts János
 Hazája előtt hijános;
 Él neve köztünk mind végig,
 'S hálá emeli az égig.

M. J.

Könyv esmertetés.

Egyházi Almanak 1833-dik esztendőre, az illető előjáróság rendelkezéséből. Kiadta Tóth Dániel Lak és Thúri Szakállosi Reformált Keresztyén Predikátor.

Áll ez: 1. Tzimplaphól. 2. Ajánló levelből. 3. Előszóból. 4. Reformált egyházi Kalendárból az 1833-dik esztendőre. 5. A' Dunántúli Helvétziai Vallástételt tartó evangyélikos, vagy reformált keresztyén Egyházi Kerület Névtárából az 1833 dik esztendőre. 6. Tudománycs és nevelő Intézetek előadásából. 7. Olvasni valókból. a) Olvasásról. b) Sz. Dávid Soltáriról. c) Beszélgetés Pétzeli és Ráth Mátyás közt. d) Márton István élet rajza. e) Nagy István élet rajza.

Valamelly óhajásra méltó, hogy minden Superintendentiának Schematismusa legyen: a' jelenvaló Almanaknak Szerkeztetője éppen olly különös ditséretet érdemel, hogy ezt kezdette, 's vajha folytatódnék is szakadás nélkül. Szabad legyen mind az által a' következő észre vételeket tenni:

1. Hogy ezen Almanak az illető Előjáróság rendelkezéséből szerkeztetődött volna; és hogy az 1831-dik esztendőben B. Füreden tartatott Superintendentiális Gyűlés Jegyző Könyvében van. Mert az 1831-dik esztendei Superintendentiális Gyűlés Jegyző Könyve 90-dik számja alatt ez van: *Olvastatott Lakszakállosi Predikátor és Cons. Assessor Tiszt. Tóth Dániel Úrnak írása, mellyben jelentvén, hogy ez előtt 11 esztendő-*

vel elkezdett, de abban hagyott *Egyházi Almanak* nevű Munkáját folytatni kívánja: ezen igyekezetének elő ségítségére kér a' Gen. Cassából pénzt költsön interes nélkül adatni. Adjon Gen. Perceptor Ur 's a' t. Azon igyekezzék pedig a' Kiadó Ur, hogy ezen 1832-dik esztendőre szolgáló *Egyházi Schematismust* minél elébb és a' lehető legoltsóbb áron adja ki köz haszonra. — Az 1832-dik esztendei Superintendentiális Gyűlés Jegyző Könyve 85-dik Számja alatt pedig ez van: *Cons. Assessor Tiszt. Tóth Dániel Ur félbe szakadt Egyházi Almanakját folytatni kívánván, arra nézve segédletet és ajánlatást is kérvén, 's a' t. ajánlatik ez a' hasznos Munka úgy is, mint a' melly Kalendáriumot foglal magában, minden házi Gazdáknak kívált a' Tiszt. Lelki Pásztor Uraknak, és O. Tanítóknak 's a' t. . .* Következésképpen tsak tudtával esett ez a' Fő Tiszteletű Consistoriumnak; költsön adott pénze és ajánlása által pedig kinyomtatattása és elkelése eszközöltetett — nem pedig *Rendeléséből 's Végzésénél* fogva, — mert így az ebben találtató hibák 's fogyatkozások is a' Fő Tiszteletű Consistoriumnak tulajdonittathatnának, annak nagy megbántásával.

2. Fő tzelja lévén ezen Almanaknak a' Helvétziai Vallástételt követő Túl a' Dunai Fő Tiszteletű Superintendentia Consistoriumának Schematismusa: sajnálni lehet, hogy az igen nagyon hibásan van előadva, — pedig ezen hibákat a' Tiszt. Tüdős Szerző eltávoztathatta volna, ha az 1832-dik esztendei Superintendentiális Gyűlés alkalmatosságával, — a' hol maga is jelen volt, — a' Tractualis Küldöttektől a' Tractusok akkori állapotját írásban által kérte volna. A' mit elmúltván, és több Tractusoknak az 1830-diki 's 1831-diki állapotjokat adván elő nem tsuda, ha p. o. a' Veszprémi Tractus Schematismusában több van húsz szem-

betűnő hibánál. — Illyen a' Pápai Collegium Schematismusa is, a' hol az 1833-dik esztendőre Hóbe Károlyt Segéd Tanítónak, Detfi Bálintot, Botsor Istvánt, Tóth Ferentzet, Liszkai Jó'sefet, Halász Imrét, Praeceptoroknak mondja, — holott ezek az 1832-dik Esztendőben Augustusban már letették a' Praeceptorságot, — és az 1833-dik esztendőben lejendő Praeceptorok már az 1832-dik esztendő kezdetével megtétettek — a' miket a' Tiszt. Tüdös Szerző a' Snperintendentialis Gyűlésen a' jelen lévő Tiszt. Rektor Professor Úrtól megtudván ezeket kellett volna az Almanakba betenni.

3. Mellesleg való tzelja lévén az Almanaknak a' Kalendárium, hogy kelendőbb legyen; tzelerányosan foglal abban helyet a' Protestáns Kallendárium. — Még is mellesleg való tzelja lévén némelly Értekezések által a' Könyvet nagyobbá tenni, hogy az árra drágább legyen: úgy látszik, hogy ez kelendőségét most is gátolta, jövendőre pedig még inkább fogja gátolni. Mert hogy az illy értekezéseknek a' Kalendáriumban való olvasásához mindeneknek kedvek legyen, azt kívánni sem lehet, — és tsak azért sem veszik meg — a' kik külömben a' Schematismust a' maga árrán megvennék, — hogy benne illy árrt nevelő értekezések vagynak. Az olvasásról való értekezés p. o. nekem tetszik, — de meg lehet hogy másnak nem tetszik. — A' Sz. Dávid Soltáriról való értekezés ha valakinek tetszik is: de hányan lehetnek a' kik azt, a' mai tudományos és pallérozott világban igen sületlennek tartják. — Illyen lehet az ítélet a' Pétzeli és Ráth küzt való Beszélgetésről is, a' melly régi és már ma éppen nem interessant tárgyakat illetvén nehéz elgondolni, hogy mi indithatta a' Tiszt. Tüdös Szerzőt arra, hogy ezen Beszélgetésnek Almanakjában helyt adjon, sőt hogy azt ez által még kedveltetni is akarhassa, — hanem

ha talán az, hogy némelly *jóg* forma sületlen új magyar szókat Pétzeli szájába adván azt akarja a' Magyar Közönséggel elhíttetni, hogy ezek nem új szók, mert már Pétzeli is élt ezekkel q. e. a.

A' mi végre néhai Tiszt. Márton István Professor Úr élet leírását illeti: bár melly jeles leírás legyen is ez egy részről, 's láttassék a' megholtnak az érdemlett tiszteletet megadni: de más részről tízszeresen bemotkolta ebbéli mutatott tiszteletét a' 195-dik 's 196-dik lapokon, a' hol a' Kánt Philosophiája rostálgatása beli Pernek folytatása és bévégezése végett irott viszonos Recenziók 's azoknak Íróik felett magát Itélő Biróul adván ki, kérdetlen 's mal a' propos (hogy a' boldogult Úrnak a' Recenziók 136-dik lapján lévő kifejezésével éljek) nem takaródní akar ugyan a' boldogult Tüdóssal, hanem inkább fogadatlan magát Semmé és Jáfetté téven takarni akarja annak azon bűnét, a' melyről meg kelle vala elébb a' boldogult Urat győzni, tudván az Evangyéliomból is, hogy még a' Zsidó Törvény sem kárhoztatott addig senkit, míg annak bűnét világosan nem tudta. De már ez nem olly könnyű, mint köpönyeggé változni, mert ez tsak azon Competens Recensentst illeti, a' ki magáról nyilván declarálhatja, hogy ő egyszerre Theologus is, Philosophus is egy Személyben.

H a c h e t t e.

1412-ben Burgundia Hertzége Károly, Beauvais városát megszállotta; a' polgárok hősi erővel védelmezék a' várost, mellyet a' türedelmét vesztett Hertzeg annál dühösebben ostromoltata. Sebes vágatva törnek a' Burgundusok előre, keresztül a' sántzokon szerentsésen egészen a' várost övedző falakhoz. — Erre

a' védők bátorsága hanyatlik, közös zavar terjed szét, — 's futásnak eredvén, tsak kevés elszántak állanak ellent az előre haladó tsaportnak. „Ti futtok?“ kiált a' remültek elébe rohant Hachette „tehát nints már Királyotok, nints gyermeketek? — félénkek fussatok a' falakról, 's azokat magam védelmezem.“

A' vitéz Amazon szavára a' lealkonyodott bátorság újra felhajallik a' polgárok szívében, sietnek utánna, 's szörnyen rohannak a' meszsze hatott ellenség elébe. De háromszor vissza verettétvén, ismét rémülten futnak vissza a' városba, nem hallgatva már Vezér Aszszonyok idéző szavára. Újra kesergő jajok szakítják keresztül a' remegő tsendet, a' rémült sokaság menedék helyet keresve a' templomba tódúl. — Hachette rendületlen áll — „Polgárnék! hát ti remegtek midön hartzolni kötelességtek? hagyjátok a' félelmet a' férfiaknak; kövessetek engem, emeljétek fel e' heverő fegyvereket, mellyeket ők tsúfosan ejtettek ki kezeikből — ha ők Aszszonyok, legyünk mi Férfiak — kövessetek!“

Szent tüztől lelkesítve szoritják gyenge markokba a' heverő fegyvereket, és Hachette vézérzése alatt bajnok elszánással dőlnek az ellenség sorai közzé. Az ellenség e' szokatlan látásra megdöbben, és — enged. Hachette kivivja azon zászlót mellyet a' Hertzeg maga védelmeze' — Károly fut — a' Burgundusok utánna, 's Beauvais egy Aszszony által megmentetett.

Ezen ditső tett örökítésére XI-ik Lajos egy fényes menetet (processio) rendelt, mellyet Hachette vezérzése alatt, ki győzedelme jeléül a' kivívott zászlót kezében lobogtatá, az Aszszonyok vezettek. — Midön Hachette a' holdogabb világba átszenderült, e' diadalmi jel porlongó tetemít fedezendő sírjának ormához tétetett, hogy az örök béke malasztjával együtt lebegjen felette.

Szép áldozat.

(Melly a' Marseilly döghalál idejében vitetett véghez.)

Setét felhők borongának az égen, az éj feketéje holló szárnyakat teríte a' remegő földre, a' virágok kelyhei hervadának, a' lengő fű lehajlék, a' levelek 's fejlődő bimbók sárgúltan hullának el. E' tünet mindég borzasztóbb lön, — setét kebléből öldöklő tűzgomolyokat okáda, 's a' természet, máskor egy viruló élet, most a' pusztító halál karjába szenderült. Szét foszlottak az élet erős köteléki, szét a' szeretet rózsá bilitsei, — csak szorongás és félelem lakék a' remegő kebelben.

A' halál tör útat az életre — egynek halála ezernek éltét menti meg; így a' Guion-é is, hanem mint a' homályos Hajdannak bámúlatos hősei a' tüzes hartzban, hanem szeliden ditső bátorsággal 's nemesebb erővel tündökölvé az emberiség köz veszedelmében mint emberbarát találta éltének fényes alkonyát. Hi fény-keresés nélkül tömjénezék ő az emberi szeretet oltárán, midőn' félre vonúlva 's elzárkozva, elszenderült barátjának hideg tetemeiben kémlelé azon mérget, mely már annyi ezereket döntött a' sírnak ölébe; elvégzé vizsgálátát, 's csak hamar közelgetett végső pillantatja — barátja tetemeiből felszíván az élet-oltó mérget, — szívére talált a' halál vérező gyilka — de a' győzelem kivivatott.

Sujánszky Antal

P. n. P.

Rejtett szó.

Mejjén a' hölgynek láthatsz, mint szinte legénynek,
Vedd hajam, és fordíts szokta viselni paraszt.

Mező-Berényi Orosz János.